

i § 2 maattet lade Ordene „Examinatorer“ og „Censorer“ blive staaende, saaledes som de staae. Betænkningen og det, der er fremsført her ved begge Behandlinger, paa saa Ytringer nær, dreie sig ene og alene om, hvad der er gavnligt for de Vedkommende, der indstille sig til Examen, hvad der er behageligt for dem, hvorvidt det er rigtigt, at de Alle stilles lige eller ikke; man har aldeles ubeladt Hensynet til, om Staten behøver at gjøre noget Offer for at tilveiebringe denne Lighed. Det er dette, jeg ved 1ste Behandling har søgt udførligt at godtgjøre, at der ingen Grund er til; thi saaledes som Examensvæsenet for Tiden er ordnet, er det en afgjort Sag, at Staten forsynes med gode Skolelærere. Naar jeg derfor gaaer ind paa og kan stemme for Fordringen om en Examenscommission, saa skeer det for at imødekomme de Fordringer, der gjøres, og for at det gennem en saadan Examenscommission engang skal blive klart, at man har urigtige Forestillinger om disse Forhold. Naar man nu, for at godtgjøre, at det skulde være et Fremstridt, der opnaaedes ved at anordne en Examenscommission, hvor man væsentlig examinerede med fremmede Examinatorer, opstiller, hvad der er anført paa anden Side af Betænkningen, hvor man lægger en overordentlig stor Vægt paa, at en fremmed Examinator ikke saaledes gaaer ind paa Detaillen, naar han prøver Examinanden, som den, der selv har undervist, saa skal jeg indrømme, at dette er sandt, det kan denne Examinator ikke; men naar man deraf vil drage den Slutning, at en saadan fremmed Examinator bedre end den, der kjenner sine Elever, skulde kunne prøve dem i Opfattelsen af Hovedsagen, i de almindelige Grundprinciper, saa tager man fejl, og dette har det ærede Medlem for Kjøbenhavns 2den Valgkreds (Brix) allerede gjort opmærksom paa. Man feiler her meget grovt; thi for at opfatte Hovedprinciperne er det nødvendigt til en vis Grad at være inde i Detaillen, men den Maade, hvorpaa Detaillen skal meddeles og bliver meddeelt, er forskjellig efter Lærernes Individualitet, og Examinator, som ikke veed, paa hvilken Maade disse Enkeltheder ere meddeelte, har overordentlig ondt ved at prøve i disse Enkeltheder, og han er saaledes nødt

til at holde sig til de store Hovedspørgsmaal. Men naar det ærede Udvalg mener, at det ikke er muligt at afrette Folk til at besvare de store Hovedspørgsmaal paa en bestemt Maade, saa tager det atter i højeste Grad fejl. Det er netop Hovedvanskeligheden ved Sagen, at man vil faae Eleverne afrette til at svare paa en bestemt Maade, naar Talen er om Principerne, uden at de ere saaledes udrustede med en virkelig Opfattelse af Sagen, at de kunne godtgjøre, hvorfor de fremsatte saadanne almindelige Betragtninger som dem, de fremsatte (Afbrydelse af Berg.) Jeg maa tillade mig at fastholde dette. Det ærede Medlem for Veile Amts 2den Valgkreds (Berg) har støttet sig paa sin Sagkundskab; men jeg kan forsikre ham om, at ogsaa jeg har Sagkundskab og en meget lang Erfaring om, hvad man kan forlange, og hvad der præsteres ved slige Examina. Det er altsaa ikke sandt, at man ved den nu bestaaende Indretning skulde nødes til at lade Examinanderne „nøies med en tom Udenadslæren og tilbeels tankeløs Hvilen i Lærers Meddelelser“, det er ikke nødvendigt, naar Læreren gjør sin Pligt, og dette forudsætter jeg. Det ærede Medlem for Præsts Amts 6te Valgkreds (Thurah) tillod sig at forudsætte, at ingen Lærer, navnlig ved de offentlige Lærestalter, gjør sin Pligt, at hvad de lære deres Elever, er Smaalighed, Bedanteri, unyttige Ting. Jeg tillader mig at gaae ud fra den modfatte Forudsætning, baade ved de private og offentlige Underviisningsanstalter, at hvad man lærer, er Noget, der er vigtigt og nyttigt, stillet til og bestemt til at indprente Eleverne Hovedprinciperne i de Fag, hvori man skal examinere dem, og indprente dem disse paa en saadan Maade, at det kan siges, at de have tilegnet sig og forstaaet disse Hovedprinciper; men dette modvirker man, naar man gaaer hen og indsætter fremmede Examinatorer.

Det er altsaa min bestemte Opfattelse, at man ved at vedtage et Forslag som det, der er kommet fra Udvalget, gjør et Tilbageskridt med Hensyn til Uddannelsen af Lærere til Almueskolerne, og det er Synd at gjøre dette. Staten skal have gode Grunde til at gjøre det og andre Grunde end dem, som have fremkaldt hele denne